

Suomen venäjänkielinen media ja monietninen julkisuus

Artikkeli tarkastelee Suomen venäjänkielistä mediaa monietnisen julkisuuden näkökulmasta. Monietnisen julkisuuden mahdollistavat etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen oikeudet viestittää, tulla ymmärretyksi ja heidän ryhmäidentiteettiensä tunnustaminen (Husband 1998). Nyky-yhteiskuntien diasporinen media on ylirajaista sekä markkinoiden, digitalisaation ja ylirajaisten diskurssien ehdollistamaa. Journalistisen, faktapohjaisen etnisen median tärkeys korostuu demokraattisissa monietnisissä yhteiskunnissa. Artikkelin perustuu vuonna 2016 toteutetun Suomen venäjänkieliset mediankäyttäjät -hankkeen venäjänkielisten mediatoimijoiden haastatteluaineistoon. Venäjänkielisen median kykyä toimia julkisuutena arvioidaan sen ansaintamallin ja journalistisen toiminnan näkökulmasta. Vaikka Suomessa harjoitetaan monipuolista ja laajaa venäjänkielistä mediatoimintaa, se koetaan riittämättömäksi ja sen kykyä edustaa vähemmistöä epäillään. Suomen venäjänkielistä mediakenttää voi vahvistaa kehittämällä etnisen median tukitoimintoja ja tiivistämällä yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Olga Davydova-Minguet

Viestintäteknologioiden nopea kehitys on mahdollistanut median ylirajaisen käytön. Tämä on Yleistä ensisijaisesti maahanmuuttajien keskuudessa: lähtömaan mediaa seurataan ja siihen osallistutaan, vaikka fyysisesti ollaan toisessa maassa. Internetin välityksellä ylirajaisiin medioituneisiin sosiaalisiin, kulttuurisiin, poliittisiin sekä taloudellisiin verkostoihin ”kytkeytyneen maahanmuuttajan” (*connected migrant*, Diminescu 2008) mediasuhde ei rajoitu vastaanottovan maan mediaan integroitumiseen.

Suomen venäjänkielisten ylirajaisen kytkeytyneisyyden tiedostaminen ”Krimin jälkeisenä aikana” on Suomessa saanut turvallistamisen piirteitä: Venäjän ja Suomen kaksoiskansalaisuus on esitetty uhaksi ja venäjänkielisten mediasuhteen tarkastelun näkökulmaa sävyttää pelko siitä, että heidän mukanaolonsa erityisesti Venäjällä tuotetussa mediavirrassa voi irrottaa heidät suomalaisesta yhteiskunnasta. Tämä näkökulma on perusteltu, joskin yksipuolinen,

kuten Tiina Sotkasiiran artikkeli tässä lehdessä osoittaa (ks. myös Davydova-Minguet 2016). Tilannetta voi tarkastella kuitenkin myös toisesta, perinteisemmästä näkökulmasta, ja kysyä, mikä on Suomessa, maahanmuuttomaassa, venäjäksi tuotetun median asema ja rooli? Voiko se muodostaa vastapainon Venäjällä tuotetulle medialle, joka on niin helposti saavutettavissa digitalisoituneessa nyky-Suomessa? Minkälainen on Suomen monikulttuurisen mediatilan venäjänkielinen osa ja miten se kytkeytyy suomalaiseen ja venäläiseen mediatilaan?

Tässä artikkelissa tarkastelen Suomen venäjänkielistä mediatoimintaa julkisuuden näkökulmasta. Normatiivisesti (tai idealistisesti) ajatellen julkisuudessa yhteiskunnan jäsenet saavat käsitellä näkökulmiaan yhteiskunnallisesti tärkeistä asioista, ja eri ryhmien on pystyttävä esittelemään kantojaan osallistuakseen yhteiskuntaan (Habermas 1985). Vaikka Habermas on itse kuvannut ideaaliyyppisen porvarillisen julkisuuden mallia saavuttamattomaksi myöhäiskapitalismin ja kulutusyhteiskunnan oloissa ja julkisuuden käsitettäkin on kritisoitu muun muassa sen eksklusiivisuudesta (ks. Jarskaja-Smirnova & Romanov 2013), julkisuuden olomuoto, media (ja sen eri muodot) nähdään yhä demokraattisen, osallistavan yhteiskunnan perustana (Nieminen 1998; Husband 1998; Budarick & Han 2015). Artikkelissa tutkin, kuinka venäjäksi tuotettava suomalainen media toimii, millä ehdoin, mitä julkisuutta se edistää ja missä suhteessa se on suomalaiseen julkisuuteen. Tämä artikkeli osallistuu maahanmuuton ja liikkuvuuden läpitunkemien monikulttuuristen yhteiskuntien julkisuudesta ja mediasta käytävään keskusteluun (ks. Budarick & Han 2015; Bailey, Georgiou & Harindranath 2007; Eide & Nikunen 2011) ja se perustuu vuonna 2016 julkaistun tutkimukseen Suomen venäjänkieliset mediankäyttäjänä (Davydova-Minguet & al. 2016).

Erityisen ajankohtaiseksi Suomen venäjänkielisten mediasuhteen ja mediaympäristön pohtimisen tekee Venäjän mediapolitiikka, jota on pitkään luonnehdittu autoritaariseksi ja propagandistiseksi. Venäjän johto on 2000-luvulla tietoisesti keskittänyt tärkeimpien viestimien – ennen kaikkea television, mutta myös internet- ja printtimedian omistusta ja ohjausta niin, että demokraattisia arvoja edistävän median toiminta on tullut yhä vaikeammaksi. Valtion ohjauksessa olevaa mediaa käytetään väestön mielipiteiden aggressiiviseen muokkaukseen. Voikin sanoa, että nyky-Venäjän valtamedia uusintaa neuvostomedian mallia. Myös ulkomaille suunnattuja tiedotusverkostoja on perustettu ja rahoitettu avokätisesti (Khaldarova & Pantti 2016; van Herpen 2016). Venäjän ulkopuolella asuvat venäjänkieliset ovat yksi tämän toiminnan kohderyhmistä.

Medialla on tärkeä rooli monietnisten yhteiskuntien integraation edistämisessä. Suomessa median monikulttuurisuuskäänne tapahtui 1990-luvulla maahanmuuton kasvaessa. Maahanmuuttajia ja monikulttuurisuutta koskevissa mediapolitiikoissa Ralf Kauranen ja Salla Tuori (2002) näkevät kolme haaraa: 1) maahanmuuttaja-aiheisen keskustelun ja maahanmuuttajien mediarepresentaatioita ohjaavat, 2) maahanmuuttajataustaisten ihmisten osallistumista median tuotantoon edistävät ja 3) maahanmuuttajien omakielisen median tukipolitiikat. Suomen median monikulttuuristumisen tutkimuksessa selvitettiin Suomen valtamedian maahanmuuttajista luomia representaatioita (Horsti 2005; Raittila 2004; Pietiläinen 2016) sekä maahanmuuttajien mediankäyttöä (Maasilta, Simola & auf Heurlin 2008). Itse maahanmuuttajien tuottamaa mediaa on Suomessa tutkittu vähän (ks. esim. Davydova 2008; Kauranen & Tuori 2002; Strovsky & Pietiläinen 2016). Median tuotantoa, vähemmistö- ja mediapolitiikan kytköksiä on tutkittu eritoten julkisella rahoituksella toimivien radio- ja televisioyhtiöiden kohdalla (ks. Horsti 2013, 2014; Horsti, Hultén & Titley 2014).

Artikkelin aineistona käytän Suomen venäjänkieliset mediankäyttäjänä -hanketta varten koostamaani aineistoa: kahdeksaa venäjänkielisen median toimijan haastattelua sekä omaa

monivuotista venäjänkielistä mediaseurantaani, johon kuuluu myös sosiaalinen media. Haastatellut henkilöt edustavat vakiintuneita Suomessa toimivia julkaisuja¹, tuntevat parhaiten Suomen venäjänkielistä mediakenttää ja jotkut heistä ovat tunnettuja myös edustamiensa tiedotusvälineiden ulkopuolella. Tutkimusta varten haastateltiin seitsemää henkilöä, neljää naista ja kolmea miestä. Kahta henkilöä haastateltiin kahteen kertaan. Lisäksi toteutettiin yksi sähköpostihaastattelu. Vaikka kaikki Suomessa asuvat haastateltavat olisivat pystyneet esittämään ajatuksiaan myös suomeksi, haastattelut tehtiin venäjän kielellä. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Haastattelun teemoja olivat Suomen venäjänkielisen mediatilan arviointi, Yleisradion asema, Venäjän median rooli Suomen venäjänkielisten mediankäytössä ja Suomen venäjänkielisen median kehitystarpeet.

Etninen media ja monikulttuurinen julkisuus

Suomessa tuotettavaa venäjänkielistä mediaa voidaan tarkastella etnisen median käsitteen avulla. Sellaisena pidetään etnisen vähemmistön (erityisesti maahanmuuttajataustaisen) itsensä tuottamaa mediaa, jonka ensisijainen Yleisö on vähemmistö itse (Matsadanis, Katz & Ball-Rokeach 2011). Etnisellä medialla nähdään olevan monia tärkeitä tehtäviä, kuten maahanmuuttajien orientoiminen vastaanottavassa yhteiskunnassa, heidän yhteisönsä muodostaminen, intressien artikuloiminen, osallistuminen poliittiseen kamppailuun niin vastaanotto- kuin lähtömaassa, siteiden ylläpitäminen lähtömaahan, kielen ja kulttuurin tukeminen maahanmuuttomaassa. Etnisen median tutkimus on keskittynyt ensisijaisesti tämän median ja sen Yleisöjen välisen suhteen tutkimukseen. Esimerkiksi Israelissa tehdyt tutkimukset (ks. Caspi et al. 2002; Elias 2011) ovat osoittaneet, että laaja venäjänkielinen media auttaa maahan muuttaneita, paikallista kieltä huonosti osaavia ihmisiä ymmärtämään nopeasti maan poliittisen järjestelmän, yhteiskunnallisen keskustelun aiheet ja tavat, ja tulemaan osallisiksi paikallista yhteiskuntaa. Toisin kuin voidaan olettaa, omakielisen median seuraaminen ei ole ristiriidassa paikallisen kielen oppimisen kanssa, vaan päinvastoin nopeuttaa sitä.

Etnistä mediaa voi tarkastella osana sekä kansallisesti että ylikansallisesti muodostuvia julkisuuksia, jolloin sitä tarkastellaan demokratian kehittämisen osana. Julkisuusteoria kytkeytyi alun perin kansallisvaltion vahvaan viitekehykseen eikä etninen moninaisuus ollut sen keskiössä. Monikulttuurinen tai monietninen julkisuus hahmotetaan liittyen kansallisiin, alkuperäisvähemmistöihin tai maahanmuuttotautaisiin etnisiin vähemmistöihin. Niin kansallisessa kuin monikulttuurisessa viitekehyksessä julkisuudesta puhuttaessa korostetaan monipuolisen, eri Yleisöjen ja ryhmien osallistumista edistävän julkisuuden tärkeyttä. Hannu Niemisen (1998) mukaan pluralistinen julkisuus koostuu lukuisista julkisuuspiireistä ja tasoista, jolloin kaikilla yhteiskunnallisilla ryhmillä on mahdollisuus artikuloida ja tuoda esille omat intressinsä. Monikulttuurisen julkisuuden ideaalimallissa Charles Husband (1998, ks. myös Budarick & Han 2015) tuo esille sen kolme osatekijää: vähemmistöjen oikeudet viestiä ja tulla ymmärretyksi sekä poliittisesti ja yhteiskunnallisesti vakiinnutetut etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen erityisoikeudet. Vaikka viimeaikaiset monikulttuurisen median tutkimukset (esim. Horsti, Hultén & Titley 2014) tuovat esille markkinavoimien vahvaa vaikuttamista etnisen median kenttään, monikulttuurisen julkisuuden mallit rakentuvat valtion institutionaalisen ja rahallisen tuen vaatimukselle.

Digitalisoituneen median olosuhteissa kansallisvaltion viitekehys monikulttuurisen julkisuuden ajattelussa ei enää riitä, vaan ylijärjaisuus on otettava vakavana julkisuutta muokkaavana tekijänä. Daya Kishan Thussu (2007) näkee ylijärjaiset mediatilat valta- ja

vastamediavirtoina. Tämän metaforan avulla konseptualisoidaan etupäässä angloamerikkalaisessa pohjoisessa tuotettua mediaa (valtavirta) sekä sitä tulkitsevia tai haastavia vastavirtoja, jotka voivat muodostua samalla tai eri kielellä. Venäjällä tuotettu media voidaan ylijarjaisessa viitekehyksessä nähdä sekä valta- että vastavirtana. Mirya Georgiou ja Roger Silverstone (2007) tuovat esille, että diasporisten väestöryhmien mediankäytön myötä muodostuvat mediatilat ovat lähtökohtaisesti vastavirtaluontoisia, koska eri kansallisissa (tai ylijarjaisessa) kontekstissa arkeaan elävät maahanmuuttajat tulkitsevat kansallisesti tuotettua mediaa eri lailla kuin kansalliset Yleisöt. Tämän näkemyksen mukaan ylijarjaiset mediatilat siis toimivat sekä lähtömaan että kohdemaan kansallisen median tulkinnan ja kyseenalaistamisen paikkana. Julkisuus toimii väistämättä valtakamppailun paikkana – (digitalisoituneen) ylijarjaisuuden oloissa nämä vallat vaan moninaistuvat.

Ylijarjaisia etnisiä julkisuuksia voidaan tarkastella mikrojulkisuuden käsitteen avulla. Maahanmuuttajanuorten ja heidän perheidensä mediankäyttöä tutkinut Kaarina Nikunen (2008, 2011) korostaa, että heidän ylijarjaisen mediankäyttönsä myötä muodostuvat mikrojulkisuudet (*public sphericules*) eivät vastaa modernistista mielikuvaa julkisuudesta, vaan ne keskittyvät pikemminkin kaupallisten viihdegenrejen ympärille ja käsittelevät sukupuolen, iän, etnisyyden aiheita. Antropologi Kira Kosnick (2004; 2007) tuo Berliinin etnisen median tutkimuksissaan esille edustavuus- tai aitousongelman, joka syntyy hänen mielestään siksi, että paikallista maahanmuuttajamediaa kehitetään vastaanottavan yhteiskunnan ehdoilla. Hänen tutkimansa turkinkielinen (perinteinen) Berliinissä toimiva media (radioasemat, televisio toiminta ja sanomalehdet) on ajateltu vähemmistön mahdollisuutena ”puhua heidän puolestaan” sekä edustaa ”aitoa vähemmistön ääntä”. Kosnick (2007) kuitenkin kyseenalaistaa tämän ajattelumallin viittaamalla Gayatri Charkravorti Spivakin (1998) teoretisointiin, jossa representaatio (edustavuus) tarkoittaa sekä subjektin muodostusta esittämisen, puhumisen sisällä että puhumista tämän puolesta, edustamista, kuten se tapahtuu politiikassa. Jos nämä kaksi edustamisen puolta sekoitetaan keskenään kyseenalaistamatta, niin syntyy harha siitä, että etninen media todellakin edustaa vähemmistöä. Tämä on Kosnickin analyysin mukaan nimenomaan harha, koska hän näkee, että hänen tutkimansa monikulttuurisuusmedia syntyy ja toimii ensisijaisesti Saksan – vastaanottavan maan – monikulttuurisuus- ja mediapolitiikkojen ehdollistamana, eikä sen takia voi toimia ”aitona” vähemmistön äänenä. Alistettu ei tässäkin tapauksessa voi puhua ”omin sanoin” (ks. Vološinov 1990), vaan käyttää auktorisoitua, sallittua kieltä, eikä omaa puhetta – mikä näkyy muun muassa turkinkielisen median kielipolitiikoissa. Artikkeleissaan Kosnick (2004; 2007) korostaa maahanmuuttajien luomien mediatilojen ylijarjaista ulottuvuutta ja sitä, että vastaanottavien maiden mediapolitiikkojen tulee olemaan tietoisia tästä aspektista. Lähtömaan tuottamat diskurssit ja niiden tulkinnat tulevat väistämättä olemaan osa ylijarjaista monikulttuurista julkisuutta.

Venäjän television propagandistisuus (ks. Teemu Oivon artikkeli tässä lehdessä) sekä Venäjän vaikuttamispolitiikkojen monipuolistuminen 2010-luvulla (ks. van Herpen 2016), niiden kohdistuminen muun muassa venäjänkielisiin vähemmistöihin Venäjän ulkopuolella (ks. Mitrohinin essee tässä lehdessä) yhdistettynä internetpohjaisen, digitaalisen median mahdollisuuksiin tekee akuutiksi kysymyksen siitä, kuinka vastaanottajamaiden monikulttuurisuuspolitiikkojen mahdollistamien etnisten medioiden luomat julkisuudet liittyvät/risteytyvät ylijarjaisen, ensisijaisesti Venäjällä tuotetun median tuottaman julkisuuden kanssa. Monesti esille tuotu Venäjän rahoittamien tahojen osallistuminen nettikeskusteluihin niitä väärillä kielellä kyseenalaistaa netin ”puhtauden” ja sen kyvyn toimia julkisuutena (ks. Schmidt, Teubener & Konradova 2006; Jantunen 2015). Vaikuttaa siltä, että nykykeskustelussa on

siirretty nettioptimismista pessimistisempään tapaan puhua internetin yhteiskunnallisesta roolista. Jos aikaisemmin netti nähtiin yhteiskuntien demokratisoitumisen välineenä, niin viime aikoina huomiota kiinnitetään sen määrätietoiseen käyttöön demokratian häiritsemiseen (ks. Jantunen 2015, Burns & Cohen 2017).

Internetpohjaisen sähköisen median kehitys, perinteisen printti- ja sähköisen median sisältöjen siirtyminen internetiin ovat toisaalta tehneet median ylijärjestyksen käytön ja tuottamisen entisestään helpommaksi, toisaalta taas johtaneet kansalliset mediakentät syvään muutokseen. Perinteisen median ansaintamallit ovat muuttuneet: sekä kaupallinen lehdistö että julkisen palvelun yhtiöt joutuvat kamppailemaan niin Yleisöjen kuin mainostajien huomiosta ja ”tehostamaan” tuotantonsa. Tämä on vaikuttanut muun muassa siihen, että monet printtilehdet ovat yhdistäneet sisältöjen tuotannon, vähentäneet toimittajien määrää tai joutuneet lopettamaan toimintansa. Näistä muutoksista puhutaan muun muassa journalismin kriisinä: nähdään, että toimintojen tehostamiset ja supistamiset vaikuttavat journalismin vähenemiseen sekä sen muutokseen viitteellisempään suuntaan (Curran 2011; Kennedy 2013). Tähän vaikuttaa myös erityisesti sosiaalisen median siivittäjä muutos ”totuuden jälkeiseen” suuntaan, jossa faktapohjaiset tekstit nähdään vähemmän vaikuttaviksi kuin tunteeseen ja kokemukseen viittaavat.

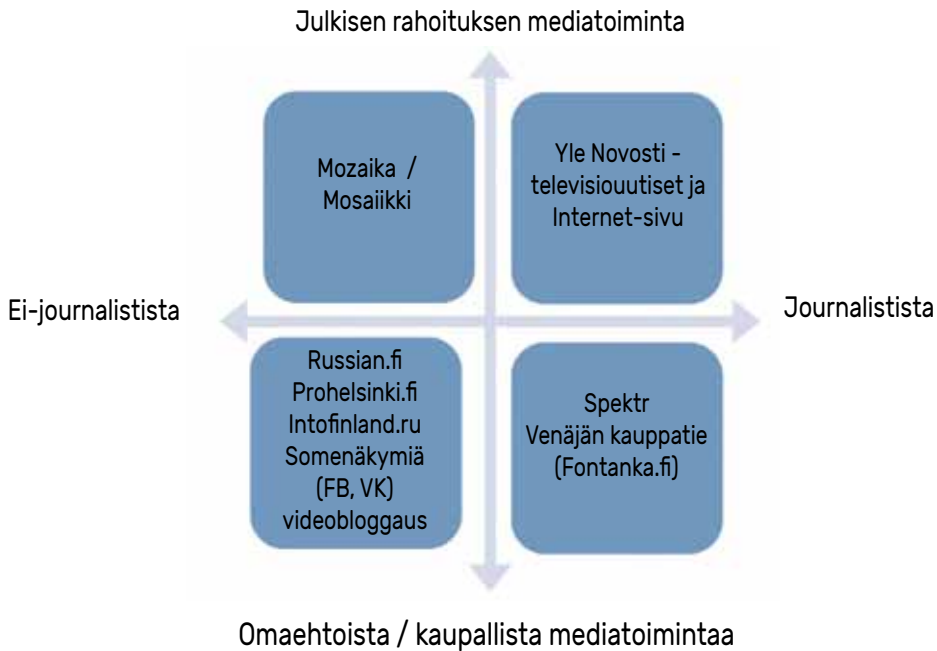
Digitalisaation ja mediamurroksen olosuhteissa journalistisen toiminnan merkitys korostuu. Nimenomaan riippumatonta ja läpinäkyvää, tutkivaa journalismia tarvitaan, jotta demokraattinen päätöksenteko olisi mahdollista. Dan Kennedy (2013) tuo esille, että vaikka journalismin toimintaolosuhteet muuttuvat mediamuutoksen myötä, yhteiskuntien on pidettävä huolta sen toimintaedellytysten säilyttämisessä. Vaikka uusia nimenomaan journalistisia toimintamalleja syntyy jatkuvasti spontaanisti, on yhteiskunnan huolehdittava siitä, että journalistinen toiminta saisi tukea eri lähteistä, niin julkisista kuin yksityisistä.

Etninen media siis on nähtävä kansallisten ja ylijärjestyksen mediavirtojen ja valtakampailujen paikkana sekä laajana toimintakenttänä. Kysymykset siitä, millä ehdoin, minkä julkisuus- ja rahoitusmallin mukaan etninen media toimii, ovat olennaisia, kun pohditaan etnisen median sijaa (mahdollisessa) monietnisessä pluralistisessa julkisuudessa.

Venäjänkielisen median nelikenttä

Venäjänkielisten mediatoimijoiden haastattelujen ja edellä esitetyn teoreettisen keskustelun pohjalta olen eritellyt etnistä mediakenttää rakenteistavat tekijät, nimittäin rahoitusmuodon ja sisältöjen tuottamistavan. Omistus- tai rahoituspohjan (tai ansaintamallin) mukaisesti venäjänkielistä mediaa voidaan ryhmitellä julkista rahoitusta saaviksi ja kaupalliselta/yksityiseltä pohjalta toimiviksi julkaisuiksi. Sisällöntuotannon näkökulmasta tärkeä ryhmittelykriteeri on julkaistavien aineistojen laatu, ja tässä ”napoina” voidaan pitää uutisjournalismia sekä kantaaottavia, argumentoituja tekstejä, jotka noudattavat suomalaisen journalismin laatukriteerejä, ja ei-journalistisia kokemus- ja mielipidepohjaisia, keskustelunomaisia, tai päinvastoin pelkkää ”informaatiota” tarjoavia, tiedottavia julkaisuja. Mediatoimintakentän voi siis hahmottaa karkeasti alla olevana nelikenttänä.

Kuvio 1. Venäjänkielisen mediakentän rakenne

Kaavassa esitetty luokittelu on ehdollinen ja karkea. Nelikentän mukaan luokitellut julkaisut eivät ole verrattavissa toisiinsa saatavuudeltaan, näkyvyydeltään ja resursseiltaan. Julkaisulista ei ole kattava. Näen kuitenkin tärkeäksi pohtia, kuinka nelikentän osa-alueet toimivat Suomessa ja minkä tyyppistä toimintaa ja julkaisuutta ne edistävät. Seuraavissa osissa luon kuvauksen eri osa-alueiden mediatoiminnasta tekemiäni haastattelujen ja oman mediaseurantrani pohjalta.

Journalistinen toiminta julkisella rahoituksella

Suomen näkyvin ja vahvin julkisella rahoituksella toimiva venäjänkielinen media on Ylen venäjänkieliset uutiset sekä muu aineisto. Televisioon tuotettavat viisiminuuttiset uutiset tulevat joka päivä klo 16.50, Ylen internetsivulla puolestaan julkaistaan suuri osa Ylen tuottamaa uutisvirtaa venäjäksi. Näiden lisäksi venäjänkielinen toimitus on tuottanut joitakin pidempiä venäjänkielisiä keskusteluohjelmia (A-studio), venäjänkielisiä vaalitentejä ja muuta aineistoa internetiin.

Samoin kuin muutkin Ylen toimitukset, venäjänkielinen toimitus tuottaa sisältöjä monialustaisesti, ja julkaisee niitä oman internetsivun ja Yle Areenan lisäksi sosiaalisessa mediassa (Facebookissa). Toimittaja Levan Tvaltvdze on haastattelussaan sanonut, että toimitus ”hyödyntää rahoituksensa 200-prosenttisesti”. Toimituksessa on niin vakinaisia toimittajia kuin tuntipalkkauksella olevia. Toimittajien tehtävänä on omien juttujen tekemisen lisäksi kääntää Ylen tuottamaa suomenkielistä uutisvirtaa. Keväällä 2016 (haastattelujen aikana) tapahtuneen venäjänkielisen toimituksen rahoituksen leikkauksen takia vakinaiset toimittajat olivat joutuneet hoitamaan yhä enemmän käännöstehtäviä, ja omien juttujen tuottamiseen

aikaa jäi vähemmän. Käännettyjen ja omien juttujen suhde on Tvaltvadzen arvion mukaan leikkauksen jälkeen 80:20. Ennen budjetin leikkauksia se oli 65:35. Hänen mukaansa olisi hyvä, jos suhde olisi 50:50.

Venäjänkielisten Yle-uutisten ”tavoitteena on pystyä tuottamaan verkkoon, radioon ja nyt televisioon suomalaisista lähtökohdista tehtyä venäjänkielistä uutismateriaalia”, kertoi uutispäätoimittaja Jouni Kempainen vuonna 2013 (Yle 2013). Samaa korostivat haastattelemani Ylen venäjänkieliset toimittajat. Ylen tarkoituksena on tuoda esille suomalainen näkökulma etenkin Venäjän ja Suomen välisissä ristiriitakysymyksissä, mutta Yleisesti ottaen uutisoida Suomen asioista venäjäksi. Venäjänkielinen toiminta suuntautuu ensisijaisesti Suomessa asuviin venäjänkielisiin, mutta ”suomalainen näkökulma” tapahtumiin on osoitettu myös Suomen rajojen ulkopuolelle. ”Suomalainen näkökulmaisuus” on leimallista Ylen venäjänkieliselle toiminnalle niin uutisten sisältöjen kuin niiden esittämistyylinkin suhteen: ne esitetään korostaen informatiivista, eikä tulkinnallista puolta, uutiset ovat lyhyitä eikä niitä taustoiteta kovin laajasti. Myös TV-uutisten toimittajien tyyli on ”suomalaisen” asiallinen, minkä he tiedostavat: haastatteluissaan he sanoivat, ettei heillä ole tarkoitustakaan tuottaa venäläistyylisiä uutisia.

Niin haastattelemani Ylen toimittajat kuin muutkin mediatoimijat toisaalta tiedostavat Ylen toiminnan tärkeyden ja sen suomat mahdollisuudet, mutta toisaalta esittävät kritiikkiä sitä kohtaan. Suurin kritiikki liittyy siihen, että tämänhetkinen toiminta koetaan ”liian suomalaiseksi”, venäjänkielistä toimitusta on sanottu jopa ”kääntäjäksi”: heidän tekemiensä juttujen, ”oman äänen” osuus on liian vähäistä, itse venäjänkieliset on esitetty Ylen venäjänkielisessä toiminnassa – ja Yleisestikin – hyvin heikosti. Vaikka Ylen strategiassa (Yle 2016) on lausuttu, että se pyrkii olemaan mukana kaikkien suomalaisten elämässä, olemaan henkilökohtaisesti koskettava kaikille käyttäjille sekä lisäämään eri kielillä tuotettuja ohjelmia ja näin tukea Suomen eri kieliä ja kulttuureja, Ylen toiminta koetaan ”ylhäältä alas”, ”suomalaisin ehdoin” tapahtuvaksi.

Toimittaja Liubov Shalygina kertoi haastattelussaan, että kuukaudessa Ylen venäjänkielisellä sivulla vieraillee noin 75 000 kävijää, joista 45 000 tulee Suomesta. TV-uutisia katsotaan verkossa tuhatkunta kertaa. Shalygina sanoi, että uutisoitaessa Suomesta Venäjällä Ylestä on tullut tärkein tietolähde monille arvostetuille julkaisuille. Yle on selvästi onnistunut luomaan Suomea koskevan yllirajaisen mediavirran, joka haastaa Venäjän valtamedian usein asenteellista Suomea koskevaa uutisointia. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että venäjänkielisen Yleisön tavoittamisessa (puhumattakaan sen edustamisesta) Suomessa Ylellä on haasteita. Haastatteluiss esimerkiksi puhuttiin siitä, että kansainvälisen politiikan suppeus tai sen puuttuminen Ylen venäjänkielisestä tuotannosta johtaa siihen, että tietoa ja sen tulkintoja haetaan muista lähteistä. Myös venäjänkielisten huono edustus (tai puuttuminen) kaikissa Ylen ohjelmissa, ei pelkästään uutisissa, ei edistä kiinnostusta Ylen ohjelmistoa kohtaan venäjänkielisten keskuudessa. Venäjänkielisten joukosta ei toistaiseksi ole Suomessa noussut sellaisia mediapersoonia, jotka pystyisivät vetämään venäjänkielisiä Yleisöjä puoleensa niin venäjän- kuin suomenkielisissä ohjelmistoissa. Ylen venäjänkielisiä toimittajia ei näy Venäjää ja venäjänkielisiä käsittelevissä ohjelmissa.

Ylen venäjänkielinen toiminta kehittyi kahden julkisen rahoituksen mediayhtiöitä koskevan muutoksen kehystämänä: digitalisaation myötä sisällöntuotanto suuntautuu yhä enemmän verkkoon. Oletuskäyttäjänä on tällöin internetiä käyttävä henkilö. Toinen muutos liittyy julkisen rahoituksen mediayhtiöiden omiin monikulttuurisuuspolitiikkoihin. Vuoteen 2008 asti Yleisradio tuotti monikulttuurisille Yleisöille erillistä ohjelmaa (esim. Basaari).

Sittemmin Yleisradion politiikkaa muutettiin ja moninaisuutta ja sitä edustavia henkilöitä ja ilmiöitä alettiin valtavirtaistaa osaksi Yleistä kaikille tarkoitettua ohjelmistoa. Maahanmuuttajia ja etnisiä vähemmistöjä ei haluttu eristää erilliseksi ”monikulttuuriseksi Yleisöksi”, vaan tämän muutoksen myötä heitä halutaan nyt nostaa samaistettaviksi mediapersooniksi. Tässä mielessä Suomi seuraa monien muiden EU-maiden Yleisradioyhtiöiden käännettä etnisten vähemmistöjen yhteisöjä korostavasta monikulttuurisuuspolitiikasta yksilöiden edustaman moninaisuuden valtavirtaistamisen politiikkaan (Horsti 2014; Horsti, Hultén & Titley 2014). Venäjänkieliset on Suomessa nostettu sen verran tärkeäksi väestöryhmäksi, että ainakin uutisoitaessa heidät halutaan huomioida erillisenä ryhmänä. Taas muusta ohjelmistosta näkyvät venäjänkieliset mediapersoonat puuttuvat.

Ylen strategioiden analyysissä Karina Horsti (2014, 180) tuo esille, että julkisen Yleisradiotoiminnan uudet toimintaedellytykset (mediaympäristön digitalisaatio ja kaupallistuminen) voivat edistää Ylen yhteistyötä etnisten vähemmistöjen kanssa ja nostaa etniset Yleisöt kohdeyleisöjen ja sisältöjen tuottajien tasolle. Tämän haastattelututkimuksen valossa vaikuttaa siltä, ettei Ylen venäjänkielinen toiminta ole toistaiseksi onnistunut luomaan sellaista venäjänkielistä julkisuutta, jonka venäjänkieliset kokisivat varauksetta omakseen, vaan se toimii vastaanottavan yhteiskunnan ehdoilla. Vaikuttaa siltä, että Yle kohtaa toiminnassaan Kosnickin (2007) esille tuoman edustavuus- ja aitousongelman, eli vähemmistölle suunnattua mediatoimintaa ei koeta omaehtoiseksi, ”omakieliseksi”, vaikka se tapahtuukin venäjäksi.

Journalistinen toiminta kaupalliselta pohjalta

Kaupalliselta pohjalta tapahtuvaa journalistista toimintaa Suomessa harjoitetaan etupäässä printti- ja internetpohjaisessa mediassa. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta tässä käsitellään *Spektr*-kuukausilehteä, joka on näkyvin ja tunnetuin Suomen venäjänkielinen julkaisu.²

Spektr-kuukausilehteä on julkaistu vuodesta 1998 alkaen ja se on Suomen kaikista venäjäksi julkaistavista tiedotusvälineistä tunnetuin. Lehden päätoimittaja Eilina Gusatinskyn mukaan *Spektrin* levikki on vuonna 2016 ollut 17 000–25 000 kappaletta. Lehteä on haastatteluissa luonnehdittu ”malliltaan ilmaisjakelulehdeksi”: sen ansaintamalli perustuu mainos-, eikä niinkään tilaustuloihin. Suuri osa lehden palstatilasta on tällä hetkellä annettu mainoksille: näitä ovat lainopillisten, kuljetus-, terveys-, kauneus-, yms. palveluiden mainoksia. Myös opetusministeriö maksaa lehdessä julkaistavan Kaleidoskop-palstan, jossa julkaistaan venäjänkielisten järjestöjen toimintaa esitteleviä ilmoituksia.

Venäjänkielinen printtimedia on viime vuosina kokenut saman tyyppisiä ongelmia kuin muutkin sanomalehdet Suomessa: mainostulot ovat romahtaneet. *Spektr* on joutunut sopeutumaan tilanteeseen: lehden koko on supistunut vuoden 2014 28:sta sivusta 16:een sivuun vuonna 2016. Haastateltujen *Spektrin* edustajien Eilina Gusatinskyn ja Kirill Reznikin mukaan mainostulojen supistuminen liittyy EU:n ja Venäjän väliseen kriisiin ja ruplan kurssin romahtamiseen, joka osaltaan on johtanut venäläisten matkailijoiden vähenemiseen. Haastatteluissa *Spektrin* edustajat ovat kertoneet lehden erittäin vaikeasta taloudellisesta tilanteesta ja mahdollisesta lehden lopettamisesta.

Spektrin ensisijainen Yleisö on Suomessa asuvat venäjänkieliset. Lehden julkilausuttu tavoite on edistää Suomen venäjänkielisten integraatiota suomalaiseen yhteiskuntaan (ks. myös Strovsky & Pietiläinen 2016), ja tätä aihetta lehden päätoimittaja käsittelee tavalla tai toisella jokaisessa kolumnissaan, jossa pohtii aina jotain ajankohtaista tapahtumaa tai keskustelunaihetta ”meidän”, Suomen venäjänkielisten näkökulmasta. *Spektrin* muutkin kirjoittajat

ja aineistot kannattavat saman tyyppistä eetosta. Eilina Gusatinsky on suomenkielisessäkin mediassa aktiivisesti toimiva vaikuttaja, joka usein edustaa ja kommentoi venäjänkielisiä koskevia asioita.

Vuosina 2007–2008 lehteä yritettiin julkaista myös viikkolehdenä. Gusatinskyn mukaan tavoitteena oli luoda tilauspohjalla toimiva paperilehti, joka toimisi todellisenä etnisenä vähemmistöjulkaisuna. Tätä lehteä painettiin 73 numeroa, mutta se ei onnistunut saavuttamaan riittävää tilaajakantaa. Viikkolehden kustantaminen ei ollut taloudellisesti kannattavaa.

Muut haastatellut mediatoimijat pitivät *Spektriä* tärkeänä ja vakiintuneena julkaisuna, joskin näkivät sen vanhentuneeksi. Lehden tulevaisuuteen ei välttämättä esitetty uskoa. Keskeisin kritiikin kohde oli lehden ilmestymistiheys: kuukausilehtenä se ei pysty toimimaan journalistisena uutisjulkaisuna, eikä näin ollen pysty toteuttamaan yhteisöä aidosti luovaa ja edustavaa funktiotaan. Kriitikkojen mukaan lehti ei myöskään jaksaa kiinnostaa venäjänkielistä yhteisöä.

On surullista todeta, että *Spektr* lakkaa olemasta tiedotusväline, koska jos katsoo lehden viimeisimpiä numeroita, niin siinä on suuremmalta osalta toteutettujen projektien raportointia, tai joitain kertomuksia menneistä tilaisuuksista, tai seuraavien mainostusta, ja itse journalismia, journalistista sisältöä siinä on hyvin vähän (haastattelu 3).

Vaikuttaa siltä, että *Spektr* on tällä hetkellä ambivalentissa asemassa: lehti tunnetaan ja sitä arvostetaan. Se luo kuvaa Suomen venäjänkielisestä yhteisöstä ja pyrkii keskustelemaan sitä koskevista keskeisimmistä kysymyksistä. Toisaalta *Spektrin* rahoitusvaikeudet ja harva ilmestyminen rajoittavat sen mahdollisuuksia ottaa kantaa nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja asioihin. Näin ollen lehteä pidetään riittämättömänä venäjänkielisen Yleisön tarpeisiin eikä edes ”kunnon” tiedotusvälineenä. Lehden rahoitusvaikeudet ovat kaikkien tiedossa, eikä niihin uskota löytyvän ratkaisua nykyisessä mediamurroksessa. Lehden tekijät pitivät epätodennäköisenä julkaisun siirtymistä internetpohjaiseksi: heidän mielestään painetulla lehdellä on suuri symbolinen merkitys, toisaalta sen tulot romahtaisivat lopullisesti, koska nykyään ne perustuvat nimenomaan lehden fyysiseen näkyvyyteen. Venäjänkielistä julkaisuutta ajatellen nämä seikat tekevät *Spektristä* myös jollain lailla vaillinaisen median: toisaalta se nostaa tärkeitä puheenaiteita, toisaalta sen volyymi ei riitä näiden aiheiden ”yhteisiksi” tekemiseen.

Yleisesti ottaen journalistisen kaupallisen median ongelmana on Suomessa Yleisön pienuus ja sen mediankäyttötavat, jotka suosivat (ilmaista) sähköistä mediaa (ks. Sotkasiira tässä lehdessä). *Spektr* kärsii julkisen rahoituksen puuttumisesta. Jos halutaan, että vähemmistöjen julkisuuspiirit kehittyisivät, olisi Suomen (tai EU:n) mittakaavassa kehitettävä nopeasti riippumattoman, paikallisen vähemmistömedian tukimuotoja. Muuten on olemassa vaara, että venäjänkielisen lehdistön tilan Suomessakin täyttävät Venäjän valtamediaan kuuluvat franchising-periaatteella toimivat julkaisut, joiden pääasiallinen sisältö on tuotettu Venäjällä ja vain noin kymmenesosa kohdemaissa, ja sekin noudattaa Venäjän virallista näkökulmaa. Tällaista mediaa Suomessa edustaa *Komsomolskaja Pravda v Severnoi Jevrope* -lehti.

Ei-journalistinen mediatoiminta julkisella rahoituksella

Julkista tukea saava vuonna 2003 rekisteröity jyvaskyläläinen Mosaiikki ry³ yhdistää tiedotustoiminnassaan taitavasti Suomen kotouttamispolitiikkaa ja sen tarjoamia taloudellisia resursseja Venäjän diasporia luovaan ns. maanmiespolitiikkaan (ks. Davydova-Minguet 2014; Grigas 2016,

57–93). Mosaiikki tuottaa *Mozaiika*-nimistä paperilehteä sekä harjoittaa tiedottamista internetissä.

Mosaiikki/Mozaiika -aikakauslehteä julkaistaan sekä paperisena että (vähän suppeampana) internetversiona. Julkaisu ilmestyy paperisena kymmenen kertaa vuodessa. Sen lisäksi painetaan Vaasan, Tampereen, Helsingin, Pohjois-Savon ja Etelä-Karjalan omia lehtiä neljä kertaa vuodessa. Toisinaan lehti ilmestyy kaksoisnumerona. Lehti jaetaan ilmaisjakeluna.

Päätoimittaja Tatjana Doultsjeva korostaa, että lehti on tarkoitettu ensisijaisesti niille, jotka eivät käytä internetiä. Lehden julkaisemat aineistot ovat tiiviitä tietopaketteja koskien sosiaalietuuksia, eläkkeitä, lasten huoltoa, avioliittoa ja -eroa ja muita vastaavia asioita. Näiden lisäksi julkaistaan kuvallisia selostuksia joistakin venäjänkielisten järjestöjen kulttuuritilaisuuksista, esimerkiksi voitonpäivän⁴ tai laskiaisjuhlinnasta. Näitä kirjoittavat tavallisesti järjestöjen aktiivit. Venäjänkielisten tekstien rinnalla julkaistaan suomennokset, joita tekevät Suomi-Venäjä-seuran Itä-Suomen piirin työntekijät. Venäjänkielisten aineistojen suomen-nosten voidaan ajatella palvelevan jonkinlaisina opetusmateriaaleina suomea opiskeleville, tai niiden avulla rahoittajat ja viranomaiset voivat seurata lehden sisältöä. Juttujen sävy on enimmäkseen toteava, kertova, eikä niinkään keskustelevala/kyseenalaistava tai pohtiva. Ulkoasultaan ja teksteiltään se sijoittuu lähemmäs omakustannejulkaisua kuin toimitettua sanoma- tai aikakauslehteä. Lehden voisi sanoa edustavan suomalaista viranomaisvetoista maahanmuuttajien kotouttamismallia, jossa valtion järjestämällä palveluilla ja niistä tiedottamisella nähdään olevan johtava merkitys ja maahanmuuttajille varataan lähinnä kulttuuristetun vähemmistön edustajien rooli (ks. Armila & Kontkanen 2016). Lehden käsittelemät omaehtoiset asiat keskittyvät lähinnä lasten kaksikielisyyden ja venäläisyyden tukemiseen.

Omalla internetsivullaan Mosaiikki ry tuottaa Venäjän maanmiespolitiikkaa toteuttavaa Suomessa asuville Venäjän maanmiehille tarkoitettua tiedotusportaalia (<http://mosaiikki.info/rusinfofinland/>). Sivulta löytyy linkkejä kaikkiin Venäjän maanmiespolitiikkaa toteuttaviin virastoihin ja tahoihin, tiedotusta maailmanlaajuisesti harjoitettavasta maanmiestyöstä, kutsuja erinäisiin tilaisuuksiin ja kilpailuihin. Samasta portaalista löytyy linkkejä myös maanmiespolitiikan puitteissa julkaistaviin julkaisuihin, esimerkiksi ”Venäjän maailmaa” luovaan RuVek -internetlehteen sekä *Prava sootšestvennikov v Severnoi Evrope* (Maanmiesten oikeudet Pohjois-Euroopassa) -lehteen. Sivulta löytyy myös lista maanmiehille suositeltavasta mediasta, johon kuuluu Venäjän valtamedian julkaisuja sekä linkkejä internetpohjaisiin televisio- ja verkkopalveluihin venäläisine valtaviitekanavineen. Portaalista löytyy myös linkkejä Maanmiesten koordinoituneistoihin sekä maanmiestyötä tukeviin ja rahoitaviin säätiöihin (Russki mir, Maanmiesten tukisäätiö sekä Gortšakov-säätiö).

Haastatellut venäjänkieliset mediatoimijat kummeksuvat julkaisua. He eivät pidä sitä tiedotusvälineenä ja sanovat, että sitä ”julkastaan itsensä takia”, epäillen näin lehden hyödyllisyyttä venäjänkielisille: ”Sillä on ehkä vahvin asema niiden tiedotusvälineiden joukossa, jotka saavat joitakin tukia valtiolta, mutta samalla se ei ihan täytä lupauksiaan. En ole kuullut, että se olisi suosittu ihmisten keskuudessa.”

Toisaalta päätoimittaja Tatjana Doultsjeva on kertonut, että Mosaiikkiin tulee paljon myönteistä palautetta lehdestä, mikä hänen mukaansa todistaa, että sitä luetaan ja pidetään tarpeellisena.

Jos lehteä tarkastelee suomalaisen venäjänkielisen julkisuuden luomisen välineenä, ei voi sanoa, että se kannustaisi yhteiskunnalliseen keskusteluun. Myös lehden ilmestymistahti on harva ja määrä suppea. Lehden julkaisemien juttujen sävy on joko viranomaistyylinen, etäinen, ”ylhäältä alas” suunnattu, tai, silloin kun juttujen kirjoittajina ovat tavalliset ihmiset, harrastelijamainen. Toisaalta Mosaiikin paikalliset julkaisut voidaan nähdä yrityksinä kehittää

paikallisesti toimivaa etnistä mediaa, mikä periaatteessa voisi edistää paikallisten venäjänkielisten yhteisöjen muotoutumista. Kuitenkin yhdistyksen pyrkimys toimia sekä Venäjän diasporapolitiikan että Suomen integraatiopolitiikan väljänä syö sen uskottavuutta itsenäisenä toimijana. Julkisuuden näkökulmasta ongelmana on lehden ja nettisivun juttujen viranomaisvetoisuus. Julkaisua ei myöskään oteta vakavasti venäjänkielisessä mediayhteisössä.

Omaehtoinen ei-journalistinen toiminta

Näyttää siltä, että Suomessa venäjänkieliset toimivat samalla tavalla kuin muissakin Euroopan maissa, eli perustavat ja kehittävät internet-pohjaista mediaa.⁵ Suomessa toimii monia venäjänkielisten elämää koskevia kirjoituksia ja videoita julkaisevia blogisivustoja. Näiden joukossa on sekä viihteellisiä *lifestyle*-blogeja että poliittisempiakin, Suomen tapahtumia Venäjä-mielisestä näkökulmasta käsitteleviä sivustoja. Myös sosiaalisesta mediasta löytyy monia venäjänkielisiä Suomi-aiheisia ryhmiä (ks. Davydova-Minguet & al. 2016, 100–104).

Tämän artikkelin näkökulmasta keskeisin omaehtoinen mediatoimija on *Russian.fi* -portaali ja erityisesti sen foorumiosasto. Vuonna 2002 perustetun sivuston omistaa ja tuottaa *Suomitech OY* (<http://www.suomitech.fi/>). Yhtiön toiminta suuntautuu sekä Suomessa että Venäjällä asuvaan asiakaskuntaan.

Foorumi on Suomen vanhin ja suosituin venäjänkielinen sosiaalinen media. Rekisteröityjä käyttäjiä foorumilla on yli 36 000. Yhtä aikaa läsnä on keskimäärin noin kolmesataa kävijää, joista noin kymmenesosa on rekisteröityjä. Huhtikuuhun 2017 mennessä foorumille oli kertynyt yli kolme miljoonaa päivitystä, avoimia teemoja oli yli viisikymmentä tuhatta (ks. myös <http://www.russian.fi/stats>). Käyttäjiensä foorumi voi kiinnostaa sekä teksti- että sosiaalisena ympäristönä.

Suomitech Oy:n osakas *Veronika Solovian* kertoi haastattelussaan sivun kävijämäärän olevan keskimäärin noin seitsemäntuhatta päivittäin, nousevan joskus yhdeksäntuhanteen. Kävijöistä noin 60 prosenttia tulee hänen mukaansa Suomesta, 25 prosenttia Venäjältä, loput 15 prosenttia jostain muualta, etupäässä entisen Neuvostoliiton maista. Monet tulevat foorumille hakukoneiden kautta. Noin puolet kävijöistä käy sivulla säännöllisesti. Sivun elävä sisältö ja suuri kävijämäärä vetävät puoleensa mainostajia. *Solovian* on sanonut *Russian.fi*:n taloudellisen tilanteen olevan vakaa.

Foorumilla ei ole omaa journalistista palvelua, mutta venäjänkieliset uutiset tulevat sivulle RSS-syötteenä *Ylen* venäjänkieliseltä sivulta, *Fontanka.fi*-sivulta sekä venäläisiltä *Regnum* ja *Naš Gorod*-sivuilta⁶. Vastaavasti näille sivuille siirrytään usein nimenomaan *Russian.fi*:n kautta. *Veronika Solovian* kertoi haastattelussaan, ettei sivustolla ole tarkoituksenaan kehittää journalistista osuuttaan ja muuttua tiedotusvälineeksi, vaan se aikoo jatkossakin toimia perustuen nettiyhteisöllisyyteen.

Foorumi on tiukasti moderoitu, ja tämän ansiosta se on pysynyt toimivana vuosikausia. Vapaaehtoisia moderaattoreita on kymmenkunta ja he muodostavat foorumin ydinjoukon. Myös vakinaiset keskustelijat tuntevat toisiaan. He järjestävät tapaamisia ja foorumilla keskustellaan muun muassa niistä. Foorumia voidaan pitää tehokkaana internetin (puoli)julkisessa tilassa toimivana sosiaalisena järjestelmänä, joka luo pohjan myös off-line-yhteisöllisyydelle. Juuri sosiaalisuuden *Solovian* sanookin asiaksi, jota tavalliset osallistujat foorumilta hakevat: suosituin osasto foorumilla on *Flood* – suunsoitto.

Solovianin mukaan keskustelupalstalla osallistujia vetää puoleensa nimenomaan tunnepitoinen keskustelu. Tällöin keskustelupalstoille ominainen jatkuva riitely on toiminnan

luonteeseen kuuluva ”väistämätön paha” tai itse asiassa sen keskeinen ”hyve”. Solovian arvioi foorumin elävän käyttäjiensä mukana. Sen sisältö ja tyyli kuvastavat heitä: ”Emme voi laittaa kaikkien suuta kiinni”. Toisaalta Solovianin mielestä foorumia ei voida pitää koko venäjänkielisen yhteisön kuvana, sillä monet pelkästään seuraavat foorumia osallistumatta keskusteluun. Kirjoittajia arvioidaan olevan enintään kaksituhatta. Monet hakevat foorumilta vain käytännön neuvoja arkielämän asioiden järjestämiseen.

Ukrainan vallankumouksen, Krimin valtauksen ja Itä-Ukrainan sodan aikaan Foorumi koki Solovianin mukaan ulkopuolelta tulleita vaikuttamisyriytyksiä. Ukrainan konfliktin aiheisiin keskusteluihin ovat osallistuneet sekä foorumilla entuudestaan kirjoittaneet, että sellaiset käyttäjät, joiden tilit olivat pysyneet näihin tapahtumiin asti tyhjinä. Kun Ukrainan vallankumous ja sitä käsittelevä keskustelu alkoi, nämä Solovianin trolleiksi arvioimat käyttäjät aktivoituivat ja rupesivat kirjoittamaan Venäjän-mielisiä kirjoituksia. Jossakin vaiheessa Krimin ja Ukrainan aiheinen keskustelu oli siirtynyt sille tasolle, että foorumin ylläpitäjät sulkiivat sen käyttäjiltä, jotka olivat siihen asti kirjoittaneet alle sata päivitystä. Näin toimittiin, jotta saataisiin estetyksi trollien osallistuminen keskusteluun. Samalla kyseisen, teknisesti muusta foorumista erotetun keskustelun moderointi lopetettiin. Jossain vaiheessa kyseiseen keskusteluketjuun osallistuneet kyllästyivät keskustelemaan ainoastaan omassa keskuudessa ja siirtyivät muihin politiikkaa käsitteleviin keskusteluihin. Sitten foorumin ylläpitäjät kielsivät politiikasta kirjoittelun kokonaan ja saivat tilanteen näin rauhoitettua.

Foorumi toimii venäjänkielisten omaehtoisen nettikeskustelun paikkana. Toisaalta muut haastatellut mediatoimijat pitivät sen keskustelutyylillä niin räikeänä, ettei se heidän mielestään voi toimia paikkana, jossa käytäisiin rauhallista ja argumentoitua keskustelua Suomen venäjänkielisten asioista. Sen lisäksi nettikeskustelun luonne ja tyyli rajaavat ulkopuolelleen nettiä käyttämättömät sekä sellaiset, jotka eivät koe tätä toimintaa omakseen. Suomen sisällä Russian.fi –foorumia ei siis pidetä riittävän arvovaltaisena toimiakseen ”venäjänkielisten äänenä”. Nähdäkseni Foorumi toimii yllärajaisen ja kansallisten mediavirtojen risteyspaikkana, jossa niiden tarjoamat maailmankuvat otetaan omiksi tai kiistetään (ks. Davyodova-Minguet 2008). Toisaalta foorumin ylläpitäjien asiantuntemus nettiympäristön ja sen keskustelun ylläpitämisessä on arvokasta, ja Solovian haastattelussaan toivoi, että Russian.fi arvostettaisiin suomalaisessa julkisuudessa enemmän.

Foorumin lisäksi on venäjänkielistä julkisuutta – tai osajulkisuuksia – ajatellen huomioitava sosiaalisessa mediassa toimivat ryhmät ja yksittäiset henkilöt. Sosiaalisen median ryhmillä on Nikiporets-Takigawan ja Painin (2016) mukaan kolmenlaisia tehtäviä: niissä tiedotetaan, muodostetaan ryhmien ideologia ja järjestäydytään. Heidän analyysinsä kohdistui Venäjän ideologisiin liikkeisiin 2011–2012. Venäjänkielisen mediatilan politisoituminen Sotšin olympialaisten ja niitä seuranneiden Ukrainan tapahtumien aikana on vaikuttanut myös sosiaalisen median keskustelujen ideologisoitumiseen. Vaikuttaa siltä, että Suomen venäjänkielisten sosiaalisen median ryhmät ovat jakautuneet suhteessa Venäjän identiteettipolitiikkoihin. Toisissa ryhmissä otetaan avoin Venäjä-myönteinen, toisissa Venäjä-kriittinen asenne. On ilmeistä, että internetin ”teknokulttuuriset mahdollisuudet” (ks. Horsti 2015) luovat pohjaa eri ideologisten ryhmien osajulkisuuksille. Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että nimenomaan internetissä tapahtuu eniten omaehtoista venäjänkielistä mediatoimintaa.

Venäjänkielisen median tilan tarve

Asiantuntijoiden arviot Suomen venäjänkielisen median tilanteesta ja kyvystä palvella no-

peasti kasvavaa venäjänkielistä väestöä ovat kriittisiä. Helsingin Sanomiin Venäjä-aiheisia artikkeleita kirjoittava Jussi Konttinen luonnehti vuonna 2013 Suomen venäjänkielistä mediaa ”riutuvaksi” (Konttinen 2013). Myös haastattelemani venäjänkieliset mediatoimijat näkivät, ettei Suomen venäjänkielillä ole käytössään riittävän laajaa ja monipuolista omakielistä mediatarjontaa tarkoittaen ennen kaikkea tiedotusvälineitä. Mielipiteet vaihtelivat siitä, ettei ”Suomessa olleenaan ole yhtään vahvaa venäjänkielistä mediaa” siihen, että ”tämä kenttä on olemassa, mutta se on hyvin jakautunut ja pirstaleinen” ja ”suppea”.

Viiden pisteen asteikolla arvioisin sitä kolmoseksi. Mediamaisemassa pitäisi olla eri tiedotusvälineitä, televisiosta nettijulkaisuihin, niiden välissä vastaavasti radioasemia, sanomalehtiä jne., niin tätä laajuutta ei ole. (...) Televisiokin meillä on viisiminuuttinen, sitä ei voi verrata Viroon, jossa toimii venäjänkielinen kanava. (...) Sanomalehtiä käytännössä ei ole, vaikkapa viikkolehtiä, koska kuukausilehti ei enää ole sanomalehti (haastattelu 2).

Asiantuntijat korostivat, että kehittyneemmälle mediakentälle olisi tarvetta. Ohuen ja pirstaleisen Suomen venäjänkielisen mediatilan ikään kuin täyttää ylijäräinen Venäjällä tuotettu media. Venäjän ylijäräisen median vaikuttamista ei haastateltujen asiantuntijoiden mukaan voi vastustaa, mutta sille voi luoda vaihtoehtoisia mediatiloja, joissa tiedotusta ja keskustelua Suomen venäjänkielisten asioista voi käydä avoimesti, omalla nimellä, pohjautuen perusteltuun tietoon ja pelkäämättä nettipuheelte ominaista loukkaavaa tyyliä.

Monietnisen tai pluralistisen julkisuuden ideaalimallin näkökulmasta venäjänkielisen median tila vaikuttaa Suomessa riittämättömältä. Voi myös nostaa esille Husbandin (1998) korostaman vähemmistön oikeuden tulla kuulluksi tai ymmärretyksi valtavirtamedian ja -yhteiskunnan toimesta. Suomen venäjänkielinen media pikemmin käsittelee suomenkielisen median nostamia aiheita, muttei kykene tuomaan omia aiheita suomenkielisen median käsittelyyn.

Konkreettisenä toimena venäjänkielisen median vahvistamiseksi voisi nostaa esille julkisella rahoituksella toimivan Yleisradion venäjänkielisen toiminnan kehittämisen. Televisiossa uutiset olisi hyvä siirtää parempaan katseluajkaan ja venäjänkielisten, tai suomenkielisten ja venäjäksi tekstitettyjen ohjelmien tarjontaa olisi syytä laajentaa. Venäjänkielisiä mediapersoonia muihin kuin venäjänkielisiin ohjelmiin olisi syytä saada lisää. Ylen internetpohjaista toimintaa kannattaisi laajentaa niin, ettei sitä nähtäisi suomenkielisten sisältöjen ”kääntäjänä”, vaan omien tuottajana. Ylellä on tällä hetkellä suurimmat resurssit ja vahvin asema Suomen venäjänkielillä journalistisella mediakentällä, ja on myös syytä pohtia, kuinka muiden toimijoiden toiminta voitaisiin kytkeä paremmin Ylen toimintaan. Tässä voidaan myös kehittää yhteistyötä eri toimijoiden, niin ammattilaisten kuin harrastajien kesken.

Kaupallisen venäjänkielisen median ansaintamalli on pitkään perustunut mainostuloihin ja ollut orientoitunut palvelemaan sekä Suomessa vierailevia venäläisiä turisteja että täällä asuvia. Venäjänkielisen mediakentän toimijat näkevät tässä erään syyn siihen, ettei Suomessa tuotettavasta venäjänkielisestä mediasta ole kehittynyt täysipainoista vähemmistömediaa, joka keskittyisi ennen kaikkea Suomen venäjänkielisten asioihin ja olisi mukana luomassa venäjänkielistä yhteisöä, jota pidetään sirpaloituneena ja riitaisana.

Haastatellut venäjänkieliset media-asiantuntijat ovat korostaneet journalistisin periaattein toimivan suomalaisen venäjänkielisen median tarpeellisuutta. Laadukkaan venäjänkielisen yhteisömedian luominen on mahdotonta ilman yhteiskunnan rahoitusta, jonka uusliberaalin talouspolitiikan ja median digitalisoitumisen olosuhteissa voi järjestää eri tavoin. Esimerkiksi

voittoa tavoittamattomien uutissivujen toimintaa voidaan turvata rahastojen tai lahjoittajien myöntämällä rahoituksilla (Kennedy 2013). Myös julkisella rahoituksella toimivien julkaisujen toimintaa kannattaa arvioida venäjänkielisen ja ylijaraisen julkisuuden näkökulmasta: mitä yhteiskunnallisia arvoja ne edistävät ja mikä on niiden ja Yleisöjen välinen suhde.

Matthew D. Matsadanis kumppaneineen (2011, 192–197) erittelevät viisi etnisen median järjestämismallia, jotka kuvastavat etnisen median politiikkoja kansallisvaltion sisällä. Etnisen median perustamista ja toimintaa tukeva integraatiomalli perustuu valtion tasolla jaettuun ajatukseen siitä, että omalla kielellä toimiva media edistää (maahanmuuttaja)vähemmistöjen nopeampaa kotoutumista usein yksikieliseksi ymmärrettyyn yhteiskuntaan. Taloudellisessa (tai pinnallisen monikulturalistisessa) mallissa monikulttuurinen toiminta nähdään hyödyllisenä, jos se tukee talouden tai vaikkapa koulutusjärjestelmän toimivuutta. Valtion suhde monietnisyttä tukeviin politiikkoihin on tällöin instrumentaalinen, eikä monikulttuurisuutta nähdä arvona sinänsä, vaan välivaiheena vähemmistöjen assimilaatioon. Kun etninen media järjestetään ennalta-ehkäisevän mallin mukaan, tavoitteena voi olla ehkäistä joidenkin etnisten ryhmien poliittista toimintaa, joka tähtää vähemmistöjen autonomiaan tai itsenäisyyteen. Myös vähemmistöille suunnattu ”ehkäisevä” viestintä voi perustua ajatukseen heidän ”oikeanlaisesta” tai ”vääränlaisesta” integraatiosta vastaanottavaan yhteiskuntaan. Muita etnisen median järjestämispoliitikoita ovat erimielisyyttä tukeva malli ja käännytysmalli. Suomen tämän hetken etnisen median järjestämismallia voidaan nähdä integrationistisena ja ennalta-ehkäisevänä. Venäjänkielisen median toimijoiden esittämät toivomukset tähtäävät integrationistisen mallin kehittämiseen ja syventämiseen.

Monet haastatellut mediatoimijat totesivat, ettei vahvaa Venäjän median vaikutusta kyetä vastustamaan, koska tähän ei löydy tarvittavia resursseja eikä vastarintaa voi tehdä samoilla epäeettisillä keinoilla kuin mitä se käyttää. Berliinin turkinkielisen median analyysissä Kira Kosnick (2007) tuo esille, että etnisen median tuotantotapoja määrittelevät kohdemaan monikulttuurisuuspolitiikat, mutta etnisessä mediassa käytävät keskustelut pohjautuvat merkityskamppailuihin, joissa yhdistyvät niin kohdemaassa kuin lähtömaassa tuotetut merkitykset. Etninen media kokonaisuudessaan ei voi olla jonkinlainen ehdoton vaihtoehto lähtömaan median tuottamille merkityksille, jotka kuuluvat ja tulevat kuulumaan osaksi diasporista mediaa varsinkin median digitalisoituessa. Kuitenkin vahva kansallinen etninen media ja julkisuus korreloi vähemmistöjen aseman kanssa ja on edellytys monikulttuurisen demokraattisen yhteiskunnan toimivuudelle.

Viitteet

- 1 Haastatteluaineistoon kuuluu Spektrin, Yleisradion, Fontanka.fi:n, Russian.fi:n ja Mozaikan toimitusten edustajien sekä muiden mediatoimijoiden haastattelut. Haastattelusiteerauksissa olen päätenyt anonymisoimaan puhujan silloin, kun hän esittää arvioita ei-edustamistaan tiedotusvälineistä, muuten haastateltavat on mainittu nimeltä.
- 2 Spektrin lisäksi pitäisin journalistisena julkaisuna myös etupäässä venäläisille matkailijoille tai ylipäänsä rajanylittäjille osoitettua Venäjän kauppatie (*Finljandski torgovyi put*)-kuukausilehteä. Paperi- ja nettiversioina ilmestyvä *Novosti Helsinki* julkaisee etupäässä omistajapariskunnan kirjoittamia matka-aiheisia kirjoituksia, *Radio Sputnik* soittaa venäläistä populaarimusiikkia ja toimii

- mainosradion periaatteella. Suomen aiheista kirjoittaa myös pietarilainen *Fontanka.fi* –internet-sanomalehti, joka edustaa transnationaalista mediaa, ks. Davydova-Minguet & al. 2016, 94–97.
- 3 Ray:n tuki Mosaiikille on vv. 2015 ja 2016 ollut 217 000 e (Ray 2016).
- 4 Voitonpäivä on nyky-Venäjän tärkein kansallinen juhla ja uusintaa neuvostoaikeista sekä nykyvenäläistä ”suuren voiton” myyttiä. Voitonpäivän juhlan merkityksistä ks. Davydova-Minguet 2015.
- 5 Euroopassa asuvien venäjänkielisten maahanmuuttajien sosiaalisen median analyyseissä (ks. Morgunova 2012, 2013, 2014) on pantu merkille, että he identifioituvat vahvasti asuinmaihinsa ja venäjänkielisyteen. Heidän perustamansa internet-sivut toimivat paikallisesti tai kansallisesti, harvemmin globaalisti. Venäjänkielisten nettipohjaisessa kommunikaatiossa suurta roolia esittävät suurten kaupunkien asukkaat. He ovat yhteydessä saman tyyppisissä paikoissa asuviin, eivätkä niinkään niihin, jotka asuvat samassa valtiossa. Venäjänkielisten perustamat internet-sivut keskittyvät ensisijaisesti arkielämään ja (venäläiseen) kulttuuriin. Venäjänkielisten identifikaatioita voidaan sanoa maantieteelliseksi-kieliseksi, tyyliin Saksan tai Suomen venäjänkieliset.
- 6 Fontanka.fi sivusta ks. Davydova-Minguet et al. 2016, 94–97. Regnum.ru -tietotoimisto noudattaa Venäjän virallista näkökulmaa ja erikoistuu uutisointiin Venäjästä sekä entisistä neuvostotasavalloista. Sen päätoimittajalta Modest Kolerovilta on kielletty pääsy Viroon, Latviaan ja Liettuaan (Mürnice 2009). Naš Gorod on Viipurissa sijaitseva, etupäässä kaupunkiasioita käsittelevä sivu. Foorumilta löytyy myös linkki Spektrin nettisivulle.

Lähteet

- Armila, Päivi & Kontkanen, Yasemin (2016), Subject, object, predicate? Somalis' Subject Position in a Local Finnish Integration Scene. Julkaisematon artikkeli.
- Bailey, Olga G., Myria Georgiou & Ramaswami Harindranath (eds.) (2007), *Transnational Lives and the Media. Re-Imagining Diaspora*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Burns, William J. & Jared Cohen (2017), The Rules of the Brave New Cyberworld. <http://carnegieendowment.org/2017/02/16/rules-of-brave-new-cyberworld-pub-68024>
- Caspi, Dan, Hanna Adoni, Akiba H. Cohen & Nelly Elias (2002), The Red, the White and the Blue. The Russian Media in Israel. – *Gazette: The International Journal for Communication Studies* 64:6, 537–556.
- Curran, James (2011), *Media and Democracy*. Abingdon, New York: Routledge.
- Davydova, Olga (2008), Bronze Soldier Goes Transnational: Mediascapes and the Formation of Identities in Internet Discussions. – *Ethnopolitics* 7:4, 391–411.
- Davydova-Minguet, Olga (2014), Diaspora käytännön kategoriana. – *Idäntutkimus* 4/2014, 44–62.
- Davydova-Minguet, Olga, Tiina Sotkasiira, Teemu Oivo & Janne Riiheläinen (2016), *Suomen venäjänkieliset mediankäyttäjänä*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 35/2016 <http://tietokayttoon.fi/documents/10616/1266558/Suomenvenäjänkieliset/0265446a-afd4-4c51-92dc-2d16350ac8c7?version=1.0>
- Davydova-Minguet, Olga (2015), Voitonpäiväjuhla Sortavalassa. Juhlinnan ja muistin politiikkaa rajakaupungissa. – *Elore* 2:2. http://www.elore.fi/arkisto/2_15/davydova-minguet.pdf
- Davydova-Minguet, Olga (2016), Venäjänkieliset yllirajaisina mediankäyttäjinä: Pronssisotilaan tapaus. – *Venäjänkieliset Suomessa – huomiset suomalaiset*. Toim. Ismo Söderling & Arno Tanner. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 153–187.
- Diminescu, Dana (2008), The Connected Migrant: An Epistemological Manifesto. – *Social Science Information* 47:4, 565–579.
- Eide, Elisabeth & Kaarina Nikunen (eds.) (2011), *Media in Motion. Cultural complexity and Migration in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate.
- Elias, Nelly (2011), Russian-Speaking Immigrants and their Media: Still Together? – *Israel Affairs* 17:1, 72–88.

- Georgiou Myria & Roger Silverstone (2007), *Diasporas and Contra-Flows beyond Nation-Centrism. – Media on the Move: Global Flow and Contra-Flow*. Ed. Daya Kishan Thussu. London: Routledge, 33–48.
- Grigas, Agnia (2016), *Beyond Crimea. The New Russian Empire*. New Haven & London: Yale University Press.
- Habermas, Jürgen (1985), Julkisuus. – *Tiedotustutkimus* 3/1985, 17–22.
- Horsti, Karina (2005), *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Horsti, Karina, Gunilla Hultén & Gavan Titley (eds.) (2014), *National Conversations: Public Service Media and Cultural Diversity in Europe*. Bristol, GB: Intellect.
- Horsti, Karina (2013), Maahanmuuttajat mediamaisemassa. – *Muuttoliikkeet, etnisyyt ja monikulttuurisuus*. Toim. Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen & Minna Säävälä. Helsinki: Gaudeamus, 301–317.
- Horsti, Karina (2014), The Politics of a Multicultural Mission: Finland’s Yle in a Changing Society. – *National Conversations: Public Service Media and Cultural Diversity in Europe*. Ed. Karina Horsti, Gunilla Hultén & Gavan Titley. Bristol: Intellect, 167–183.
- Horsti, Karina (2015), Techno-cultural opportunities: the anti-immigration movement in the Finnish mediascape. – *Patterns of Prejudice* 49:4, 343–366.
- Husband, Charles (1998), Differentiated citizenship and the multi-ethnic public sphere. – *The Journal of International Communication* 5:1-2, 134-148.
- Jantunen, Saara (2015), *Infosota*. Helsinki: Otava.
- Jarskaja-Smirnova Jelena & Pavel Romanov (red.) (2013), *Publišnaja sfera: teorija, metodologija, keis stadi*. Moskva: OOO Variant.
- Kauranen, Ralf & Tuori, Salla (2002), Mapping Minorities and Their Media: Finland. – *Diasporic Minorities and their Media in the EU: a Mapping*. www.lse.ac.uk/media@lse/research/EMTEL/minorities/papers/finlandreport.doc
- Kennedy, Dan (2013), *The Wired City. Reimagining Journalism in the Post-Newspaper Age*. Amherst & Boston: University of Massachusetts Press.
- Khaldarova Irina & Mervi Pantti (2016), Fake News: The Narrative Battle over the Ukrainian Conflict – *Journalism Practices* 10:7, 891–901.
- Kontinen, Jussi (2013), Suomen venäjänkielinen media riutuu. – *Helsingin Sanomat* 11.8.2013 <http://www.hs.fi/sunnuntai/a1376105930343>
- Kosnick, Kira (2004), Ethnicizing the Media: Multicultural Imperatives, Homebound Politics, and Turkish Media Production in Germany. – *New Perspectives on Turkey* 29, Spring–Fall 2003, 107–131.
- Kosnick, Kira (2007), Ethnic Media, Transnational Politics: Turkish Migrant Media in Germany. – *Transnational Lives and the Media. Re-Imagining Diaspora*. Eds. Olga G. Bailey, Myria Georgiou and Ramaswami Harindranath. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 149–174.
- Maasilta, Mari, Anna Simola & Heidi af Heurlin (2008), *Maahanmuuttaja mediankäyttäjänä*. Tampere: University of Tampere.
- Matsadanis, Matthew D., Katz, Vikki S. & Ball-Rokeach, Sandra J. (2011), *Understanding Ethnic Media. Producers, Consumers and Societies*. Thousand Oakes, CA: SAGE Publications.
- Morgunova, Oksana (2012), National Living On-Line? Some Aspects of the Russophone E-Diaspora Map. – *E-Diasporas Atlas* 4/2012. <http://maps.e-diasporas.fr/index.php?focus=section&section=34>
- Morgunova, Oksana (2013), Russians in the City – ‘Patriots’ with a Touch of Spleen. – *Studies in Russian, Eurasian and Central European New Media (digitalicons.org)* 9, 51–68.
- Morgunova, Oksana (2014), Aspekty elektronogo kartografirovaniya russkojazytšnoi diaspori. – *Novoje literaturnoje obozrenije* 3 (127), http://magazines.russ.ru/nlo/2014/3/28m-pr.html#_ftn8
- Mürniece, Inära (2009), Na straže interesov Kremlja. Rukovoditelju agenstva Regnum zapreštšjon vjezd v Estoniju i Litvu. <http://inosmi.ru/sngbaltia/20091026/156425908.html>
- Nieminen, Hannu (1998), Viestintä ja demokratia. Kohti pluralistista julkisuutta? – *Viestinnän jäljillä*. Toim. Ullamaija Kivikuru & Risto Kunelius. Helsinki: WSOY, 275–300.
- Nikiporets-Takigawa, Galina & Pain Emil (red.) (2016), *Internet i ideologitšeskije dviženija v Rossii*. Moskva: Novoje Literaturnoje Obozrenije.
- Nikunen, Kaarina (2008), Emerging Transnational Sensibility among Migrant Teenagers. Lessons

- Learned Doing Media Research in Multiethnic Classrooms. – *Mediated Crossroads. Identity, Youth Culture and Ethnicity*. Ed. Ingegerd Rydin & Ulrika Sjöberg. Göteborg: Nordicom, 153–172. Nikunen, Kaarina (2011), Transnational Television and Migrant Youth in Finland. – *Media in Motion. Cultural Complexity and Migration in the Nordic Region*. Ed. Elisabeth Eide & Kaarina Nikunen. Farnham: Ashgate, 219–236.
- Pietiläinen, Jukka (2016), Venäläisvähemmistö Suomen mediassa. – *Venäjänkieliset Suomessa – huomisiet suomalaiset*. Toim. Ismo Söderling & Arno Tanner. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 140–152.
- Raittila, Pentti (2004), Representations of Otherness in Finnish Culture. Media Images of Russians and Estonians. – *News of the Other: Tracing Identity in Scandinavian Constructions of the Eastern Baltic Sea Region*. Toim. Kristina Riegert. Göteborg: Nordicom, 151–166.
- Ray (2016) <http://avustukset.ray.fi/fi-fi/jarjesto/6160>
- Schmidt, Henrike, Teubener, Katy & Konradova, Natalja (eds.) (2006), *Control + Shift. Public and Private Usages of the Russian Internet*. Norderstedt: Books on Demand GmbH.
- Smoleňová, Ivana (2015), *The Pro-Russian Disinformation Campaign in the Czech Republic and Slovakia: Types of Media Spreading Pro-Russian Propaganda, Their Characteristics and Frequently Used Narratives*. June 2015 Praha: Prague Security Studies Institute (PSSI), <http://www.pssi.cz/publications/39-the-pro-russian-disinformation-campaign-in-the-czech-republic-and-slovakia.htm>
- Spivak, Gayatri Chakravorty (1998), Can the Subaltern Speak? – *Marxism and the Interpretation of Culture*. Eds. Lawrence Grossberg & Cary Nelson Urbana: University of Illinois press, 271–313.
- Strovsky, Dmitry & Pietiläinen, Jukka (2016), Venäläisvähemmistö Suomen venäjänkielisessä lehdistössä. – *Venäjänkieliset Suomessa – huomisiet suomalaiset*. Toim. Ismo Söderling & Arno Tanner. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 125–139.
- Thussu, Daya Kishan (2007), Mapping Global Media Flow and contra-Flow. – *Media on the Move: Global Flow and contra-Flow*. Ed. Daya Kishan Thussu. London & New York: Routledge, 10–29.
- van Herpen, Marcel H. (2016), *Putin's Propaganda Machine. Soft Power and Russian Foreign Policy*. Lanham: Rowman & Littlefield.